EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 15.12.2022
COM(2022) 719 final

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

jätetilastoista annetun asetuksen (EY) N:o 2150/2002 mukaisesti laadituista tilastoista ja niiden laadusta

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

jätetilastoista annetun asetuksen (EY) N:o 2150/2002 mukaisesti laadituista tilastoista ja niiden laadusta

1. JOHDANTO

Jätetilastoista 25. marraskuuta 2002 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 2150/2002[1], jäljempänä 'asetus', luodaan puitteet jätetilastojen tuottamiselle Euroopan unionissa. Asetuksen 8 artiklan 1 kohdassa edellytetään, että komissio antaa joka kolmas vuosi Euroopan parlamentille ja neuvostolle kertomuksen asetuksen täytäntöönpanosta (lukuun ottamatta ensimmäistä kertomusta, joka oli toimitettava viiden vuoden kuluessa asetuksen voimaantulosta). Edelliset kertomukset on julkaistu vuosina 2008[2], 2011[3], 2014[4], 2016[5] ja 2020[6].

Tämä kertomus koskee vuonna 2018 tuotettua ja käsiteltyä jätettä koskevien tietojen laatua. Nämä tiedot kerättiin vuonna 2020. Tätä kirjoitettaessa vuoden 2022 tiedonkeruun tulokset eivät ole vielä saatavilla. Asetuksen mukaisesti joka toinen vuosi (parillisina vuosina) on kerättävä tietoja, jotka koskevat

- jätteen syntymistä
- jätteen käsittelyä
- jätteenkäsittelylaitoksia (NUTS 2 -tasolle jaoteltuna).

2. JÄTETILASTOASETUS

Asetuksessa säädetään, mitkä tilastotiedot on toimitettava ja mitkä ovat näiden tietojen laatuvaatimukset. Määritelmät vahvistetaan jätteistä annetussa direktiivissä 2008/98/EY[7] (jätepuitedirektiivi). Jäsenvaltiot voivat itse valita jätetilastojen laatimisessa käyttämänsä menetelmän. Näin ollen ne voivat käyttää nykyisiä tiedonkeruujärjestelmiään, mikä minimoi asetuksen noudattamisesta aiheutuvan hallinnollisen rasituksen. Asetuksessa säädetään perustilastoista eli tiedoista, jotka on kerätty suoraan tai hallinnollisten lähteiden kautta mutta joita ei ole johdettu muista tilastoista.

1 EUVL L 332, 9.12.2002, s. 1.
2 COM(2008) 355 final, 13.6.2008.
3 COM(2011) 131 final, 17.3.2011.
4 COM(2014) 79 final, 14.2.2014.
5 COM(2016) 701 final, 3.11.2016.
6 COM(2020) 54 final, 14.2.2020.
7 EUVL L 312, 22.11.2008, s. 3.

Asetuksessa (liitteessä I olevassa 7 jaksossa) jäsenvaltioita vaaditaan toimittamaan tietojen mukana tilastoja koskeva laatuselvitys. Näissä selvityksissä jäsenvaltioiden tulee kuvailla Euroopan tilastojärjestelmässä[8] yleisesti käytettyjä laatutekijöitä, jotka on vahvistettu jätetilastojen laadusta annetussa asetuksessa (EY) N:o 1445/2005[9].

Asetusta on sen antamisen jälkeen muutettu useita kertoja. Syyskuussa 2010 siihen tehtiin komission asetuksella (EU) N:o 849/2010[10] tekninen päivitys, jonka tarkoituksena oli pääasiassa muuttaa jätevirtojen luokitusta (EWC-Stat) ja määrittää hyödyntämistoimet ”kierrätys” ja ”maantäyttö”.

Vuonna 2018 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä (EU) 2018/851 muutettiin jätepuitedirektiiviä ja asetettiin sen sisällön saattamiselle osaksi kansallista lainsäädäntöä määräajaksi 5. heinäkuuta 2020. Tällä muutoksella ei ole vaikutusta tässä kertomuksessa käsiteltyyn jätetilastotietojen keruuseen.

Toimintapolitiikkoja, kuten kiertotaloutta, koskevissa tilastoissa käytetään lähteenä asetuksen mukaisesti kerättyjä tietoja. Komissio hyväksyi maaliskuussa 2020 kiertotaloutta koskevan toimintasuunnitelman[11], johon sisältyy toimenpiteitä, joilla seurataan EU:n edistymistä kohti kiertotaloutta. Tätä varten komissio on kehittänyt kymmenen indikaattoria sisältävän seurantakehyksen, jonka avulla poliittiset päättäjät ja kansalaiset saavat helposti käyttöönsä asiaankuuluvat tiedot. Komissio (Eurostat) julkaisee tämän seurantakehyksen[12] tietoja ja pitää sitä yllä. Kehyksen indikaattorit *jätteen synty, elintarvikejäte, kierrätysaste, tietyt jätevirrat* ja *kiertomateriaalien käyttöaste* tuotetaan asetuksen nojalla kerättävien tietojen avulla tai saadaan suoraan näistä tiedoista.

Asetukseen perustuvia tietoja käytetään myös seurattaessa EU:n edistymistä kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamisessa. Komissio (Eurostat) tuottaa vuosittain kertomuksen, jonka liitteenä on verkosta löytyvä tietopaketti[13]. Tässä raportoinnissa käytetään kestävän kehityksen tavoitteen 12 mukaisia indikaattoreita *kiertomateriaalien käyttöaste* ja *jätteiden syntyminen lukuun ottamatta merkittäviä mineraalijätemääriä*.

3. OIKEA-AIKAISUUS JA TÄSMÄLLISYYS

Tietojen vastaanotto

8 Tilastojen laatua käsittelevä Eurostatin sivu: https://ec.europa.eu/eurostat/web/quality/overview
9 EUVL L 229, 6.9.2005, s. 6.
10 EUVL L 253, 28.9.2010, s. 2.
11 https://ec.europa.eu/environment/circular-economy/index_en.htm
12 https://ec.europa.eu/eurostat/web/circular-economy/indicators
13 https://ec.europa.eu/eurostat/web/sdi

Tiedot ja laaturaportit toimitetaan komissiolle (Eurostatille) joka toinen vuosi 18 kuukauden kuluessa viitevuoden päättymisestä.[14]

Viitevuotta 2018 koskevan tiedonkeruun raportointimääräajan noudattaminen ei ole muuttunut edellisvuosiin verrattuna. Yhteensä 22 jäsenvaltiota ja yksi EFTA-maa toimittivat tietokokonaisuudet ja laaturaportit ajallaan. Kolme jäsenvaltiota toimitti osan tiedoistaan alle kuukauden kuluttua määräajasta. Kaksi jäsenvaltiota ja kaksi EFTA-maata toimittivat sekä tiedot että laaturaportit yli kuukausi määräajan jälkeen. Yksi EFTA-maa toimitti tiedot yli kuusi kuukautta määräajan jälkeen.

Myös kuusi Länsi-Balkanin maata toimitti tietoja vapaaehtoisesti. Kaksi niistä toimitti täydelliset tietokokonaisuudet ja laaturaportit ajoissa, ja yksi toimitti jätteen syntymistä ja jätteenkäsittelyä koskevat tiedot ajoissa. Muut kolme maata toimittivat ainoastaan jätteen syntymistä koskevat tiedot ja toimittivat ne yli kaksi kuukautta määräajan päättymisen jälkeen.

Komissio (Eurostat) kehottaa jäsenvaltioita tarkistamaan tilastojen tuotantoprosessejaan ja toimittamaan hyvälaatuisia tietoja määräajassa. Asianomaisia jäsenvaltioita pyydettiin selittämään, miksi tiedot ilmoitettiin myöhässä. Vuoden 2020 osalta (viitetiedot 2018) vaikuttaa siltä, että poikkeuksellisen myöhäinen raportointi johtui pääasiassa covid-19-pandemian aiheuttamista keskeytyksistä tilastointitoiminnassa.

Julkaiseminen

Komissio (Eurostat) validoi jäsenvaltioiden ilmoittamat jätteen syntymistä ja käsittelyä koskevat tiedot ja julkaisi viitevuotta 2018 koskevat tulokset 14. syyskuuta 2020 Eurostatin verkkotietokannassa[15]. Tiedot jätteenkäsittelylaitoksista alueittain julkaistiin kaksi päivää myöhemmin, 16. syyskuuta 2020. Tietokokonaisuuksien mukana julkaistiin Statistics Explained -verkkoartikkeleita ja muuta levitykseen luotua sisältöä.

4. TÄYDELLISYYS

Ilmoittamattomien arvojen määrä kyselylomakkeissa sekä niiden jäsenvaltioiden ja EFTA-maiden määrä, joiden ilmoittamat jätteen syntymistä koskevat tiedot olivat puutteellisia, vähenivät huomattavasti viitevuosien 2010 ja 2018 välillä. Viitevuonna 2010 kahdeksan maan ilmoituksissa oli puuttuvia arvoja, mutta viitevuonna 2018 tämä luku laski yhteen. Puuttuvien arvojen kokonaismäärä laski 1 668:sta viitevuonna 2010 yhteen viitevuonna 2018.

Vastaavaa parannusta on havaittavissa myös jätteenkäsittelyä koskevissa tiedoissa. Viitevuodelta 2018 ilmoitettiin vain kuusi puuttuvaa jätteenkäsittelyä koskevaa arvoa, kun viitevuodelta 2010 puuttui 263 arvoa.

---

14 Asetus (EY) N:o 2150/2002, liitteessä I ja II olevan 7 jakson 2 kohta.

15 https://ec.europa.eu/eurostat/data/database

Jotkin maat ilmoittavat luottamuksellisia tietoja, joita komissio (Eurostat) ei saa julkaista. Tällöin sovelletaan toissijaisen luottamuksellisuuden periaatetta, jonka mukaan muitakaan tietoja ei julkaista, jotta kukaan ei voi johtaa tai päätellä niistä salassapidettäviä kansallisia tietoja. Vähentääkseen sellaisten tietojen osuutta, joita ei voida julkaista toissijaisen luottamuksellisuuden vuoksi, komissio (Eurostat) on lopettanut useiden tilastollisten aggregaattien, kuten eläin- ja kasviperäisiä jätteitä koskevien aggregaattien, julkaisemisen.

5. KOMISSION (EUROSTATIN) SUORITTAMA TIETOJEN VALIDOINTI

Komissio (Eurostat) jatkaa tietojen laadunvalvontajärjestelmän parantamista ja hiomista sekä päivittää jäsenvaltioille tarkoitettuja menetelmiä koskevia ohjeasiakirjoja. Asiakirjat ovat saatavilla Eurostatin verkkosivustolla.

Ensimmäiset asetuksen mukaiset tiedot kerättiin vuonna 2004. Sen jälkeen komissio (Eurostat) on perustanut tehokkaan, kaksivaiheisen laadunvalvontajärjestelmän, jonka avulla jäsenvaltioilta saatavat tiedot tarkistetaan.

Ensimmäisessä vaiheessa komissio (Eurostat) tekee kahden kuukauden sisällä tiedoille ja laatuselvityksille pika-arvioinnin. Tässä vaiheessa tietojen validoinnissa keskitytään lähinnä uusien tietojen sisäiseen johdonmukaisuuteen ja ajan kuluessa tapahtuneeseen kehitykseen. Analyysi tehdään erittäin aggregoidulla tasolla. Tarkoituksena on havaita merkittävät katkokset aikasarjoissa ja varmistaa, että tiedot ovat kelvollisia julkaistaviksi. Tämän jälkeen komissio (Eurostat) lähettää jäsenvaltioille erilliset arviointikertomukset. Näissä arviointikertomuksissa voidaan pyytää tarvittaessa selvityksiä ja/tai tietojen tarkistuksia. Komissio (Eurostat) julkaisee validoidut tiedot.

Toisessa vaiheessa tehdään perusteellisempi validointi. Siinä tietoja analysoidaan yksityiskohtaisemmin (esim. toimialoittain ja jäteluokittain) sekä vertaillaan malleja ja kehitystä eri maissa. Tämän perusteellisen validoinnin tarkoituksena on sekä havaita epäjohdonmukaisuudet että parantaa tietojen laatua pitkällä aikavälillä. Validoinnissa tehdään muun muassa seuraavat tarkastukset:

- verrataan maassa syntyvien jätteiden määrää edellisvuosien tietoihin toimialoittain
- verrataan toimialakohtaisia tietoja eri maiden välillä
- verrataan maassa syntyneiden ja käsiteltyjen jätteiden määrää jäteluokittain
- tarkastetaan tiedot suhteessa jätetietoihin, jotka on ilmoitettava muiden raportointivelvoitteiden perusteella – tällainen velvoite on esimerkiksi muun jätelainsäädännön mukainen vaatimustenmukaisuuden seuranta.

Tuloksia verrataan i) maiden laaturaportteihin, ii) ensimmäisen arviointivaiheen palautteeseen ja iii) muihin käytettävissä oleviin asiakirjoihin (kuten aikaisempien vuosien raportointiasiakirjoihin). Sen jälkeen tuloksista keskustellaan ilmoittaneen jäsenvaltion kanssa.

6. KATTAVUUS

Tietojen kattavuus

Jäsenvaltioiden on laadittava jätteen syntymistä koskevat tilastot kaikilta talouden toimialoilta ja kotitalouksista. Tilastoissa on otettava huomioon hyödyntämis- ja loppukäsittelytoimista syntyvä jäte, jota kutsutaan uusiojätteeksi. Tilastoissa on otettava huomioon myös pienyrityksissä (alle 10 työntekijää) syntynyt jäte, vaikka asetuksen 3 artiklan 2 kohdan mukaisesti nämä yritykset tulisikin mahdollisuuksien mukaan vapauttaa tutkimuksista, jolleivät ne tuota merkittävää määrää jätettä. Jos pienyrityksiä ei kartoiteta, tiedot joko kerätään hallinnollisista lähteistä tai estimoidaan.

Jätteenkäsittelyä ja jätteenkäsittelylaitoksia koskevat tilastot on laadittava kaikista käsittelytoiminnan harjoittajista. Joillakin suurilla yrityksillä on omia jätteenkäsittelylaitoksiaan, ja myös niiden tiedot on raportoitava.

Vuotta 2018 koskevien tilastotietojen validoinnissa tehtiin kaksi tärkeää havaintoa:

- Jotkin maat eivät vielä pysty toteuttamaan maantäyttö-käsittelyluokkaan[16] liittyvää raportointia ja ilmoittavat tietojen puuttuvan. Jotkut käyttävät maantäyttöluokkaa kaatopaikalle sijoittamista koskevassa raportoinnissa antaen kuvan, että kaatopaikalle sijoitetaan vähemmän jätettä ja että hyödyntäminen on yleisempää kuin todellisuudessa. Tämä ongelma havaittiin validointivaiheessa. Komissio (Eurostat) kehotti asianomaisia jäsenmaita parantamaan tilannetta, jotta ne voisivat raportoida täysin virheettömiä tietoja.
- Jäteluokan ”Terveydenhoidossa syntyvät ja biologiset jätteet” osalta vaarallisten ja vaarattomien jätteiden erottaminen toisistaan riippuu kansallisesta lainsäädännöstä. Esimerkiksi ihmisjäännösten tai lääkkeiden kohtelussa on eroavaisuuksia, joita ei voida arvioida kunnolla. Tämä vaikeuttaa jäsenvaltioiden välistä vertailtavuutta tämän jäteluokan osalta.

Jaottelu toimialoittain

Validointitulokset osoittavat, että toimialoittain tehtävä jaottelu on riittävän tarkkaa. Jaottelussa tapahtuneet virheet ovat harvinaisia. Nämä harvinaiset tapaukset havaitaan yleensä validointivaiheessa ja voidaan näin ollen selittää tai korjata. Poikkeuksen muodostavat käytöstä poistetut ajoneuvot. Kotitaloudet ja pienyritykset eivät useinkaan poista käytöstä poistettuja ajoneuvojaan rekisteristä itse, vaan tämän tekee autokorjaamo tai autokauppias. Siten poisto rekisteröidään muuhun kuin auton haltijan toimialaluokkaan

[16] Jätepuitedirektiivin 2008/98/EY 3 artiklan 17a alakohdassa määritellään maantäytön tarkoittavan ”hyödyntämistointa, jossa soveltuvaa vaaratonta jätettä käytetään louhittujen alueiden kunnostamisessa tai maisemointiin liittyvissä maarakennustöissä”.

(NACE Rev. 2). Tämän osalta ilmoitetut tiedot paranevat hyvin hitaasti, sillä useimmat jäsenvaltiot käyttävät käytöstä poistettujen ajoneuvojen kohdalla lähteenään hallinnollisia tietoja.

Jäteluokat

Asetuksessa vahvistetaan komissiolle (Eurostat) tehtävässä raportoinnissa käytettävät jäteluokat. Raportoinnissa on noudatettava eurooppalaista jätteiden tilastonimikkeistöä (EWC-Stat)[17]. Asetuksessa ei kuitenkaan säädetä, että kansallisessa tiedonkeruussa olisi käytettävä tiettyä luokittelua.

Useimmat jäsenvaltiot keräävät tiedot 839 jätetyyppiä kattavan Euroopan jäteluettelon[18] mukaisesti. Komission asetuksessa (EU) N:o 849/2010[19] esitetään vastaavuustaulukko Euroopan jäteluettelon ja EWC-Stat-luokituksen koodien välillä. Käyttämällä yleisesti näitä kahta luokitusta varmistetaan hyvä vertailukelpoisuus ainakin asetuksen edellyttämällä aggregoidulla tasolla. Komissio (Eurostat) katsoo, että luokitteluvirheiden kokonaisvaikutus tietojen tarkkuuteen on vähäinen. Jos luokitteluvirheillä on merkittäviä vaikutuksia, ne havaitaan ensimmäisen validoinnin aikana ja korjataan välittömästi. Yksi tällainen virhe tapahtui vuonna 2014. Vuosina 2016 ja 2018 tällaisia virheitä ei havaittu.

EU:ssa jätettä syntyy enemmän kuin sitä käsitellään

Syntyneen jätteen ja käsitellyn jätteen kokonaismäärät vaihtelevat jäsenvaltioittain.

EU:ssa tuotetun jätteen määrän ja käsitellyn jätteen määrän välinen erotus on ollut noin 200 miljoonaa tonnia vuodesta 2008. Tämä vastaa noin 10:tä prosenttia kaikesta syntyvästä jätteestä. Erotus on pysynyt samana vuodesta 2008 lähtien: EU:ssa jätettä syntyy enemmän kuin sitä käsitellään. Jäteluokittain tarkasteltuna ero on suurin jätteenkäsittelystä syntyvien lietteiden ja nestemäisten jätteiden osalta (noin 70 %) ja pienin (lähes 0 %) maa-ainesten osalta.

Tähän on useita syitä:

- Kaikkea jätettä ei käsitellä siinä maassa, jossa se syntyy. Asetuksen nojalla ei kerätä tietoja jätteiden viennistä ja tuonnista, joten niistä johtuvia eroja ei voida määrittää asetuksen mukaisista tiedoista. Ulkopuolisista kauppatiedoista saatavien arvioiden perusteella tämä selittää noin yhden viidesosan eroista koko EU:n alueella. Yksittäisten jäsenvaltioiden kohdalla vaikutus voi olla suurempi.

[17] Sen nykyisessä versiossa EWC-Stat Rev. 4 on 51 luokkaa, jotka vahvistetaan komission asetuksessa (EU) N:o 849/2010.

[18] Vahvistettu komission päätöksellä 2000/532/EY, muutettu viimeksi komission päätöksellä 2014/955/EU. Jätteiden tilastonimikkeistön luokitus perustuu puhtaasti jätemateriaaliin. Euroopan jäteluettelo on paljon tarkemmin eritelty kuin eurooppalainen jätteiden tilastonimikkeistö, ja se perustuu materiaaliin, materiaalin käyttöön ja jätteen alkuperään.

[19] EUVL L 253, 28.9.2010, s. 2.

- Merkitystä on myös jätteen sisältämällä vedellä. Kaikki jäteluokat lietteitä lukuun ottamatta raportoidaan normaalina märkäpainona. Esikäsittelyprosessin aikana, esimerkiksi loppukäsittelyn esikäsittelytoimissa (nestemäisen jätteen, kuten suotovesien tai öljy-vesiemulsion, käsittely), veden paino poistuu ja jäte tulee lopulliseen käsittelyyn huomattavasti kevyempänä.
- Jotkin toimet on jätetty pois asetuksen liitteen II soveltamisalasta, kuten rinnakkaispolttolaitokset, jotka käyttävät polttoaineena vain tiettyjä biomassajätteitä.
- Kaikkea jätettä ei käsitellä samana vuonna kuin se syntyy. Vuonna t syntynyttä jätettä voidaan käsitellä vuonna t+1. Vuodenvaihde vaikuttaa joulu-tammikuussa, ja osa jätteestä varastoidaan väliaikaisesti.
- Jätteenkäsittelyssä voi syntyä uudentyyppistä jätettä, mikä lisää syntyvän jätteen määrää. Esimerkiksi myös jätteenpoltossa syntyvä tuhka voi olla jätettä. Arvioidakseen tällä tavoin syntyvän jätteen määrää komissio (Eurostat) arvioi myös ”uusiojätteen”, jossa kootaan yhteen jätteenkäsittelyssä syntyvä jäte.
- Käytöstä poistetut ajoneuvot tai välineet raportoidaan sellaisenaan vain jätteen syntyä koskevissa tilastoissa. Ajoneuvo koostuu erilaisista materiaaleista, kuten metallista ja muovista. Nämä materiaalit raportoidaan jätteenkäsittelyä koskevissa tilastoissa. Jätteenkäsittelyä mitataan käsittelyketjujen lopussa, toisin sanoen käytöstä poistamisen ja lajittelun jälkeen. Näin ollen ajoneuvot ja vastaavat laitteet ilmoitetaan jätteenkäsittelytilastojen yhteydessä vain poikkeustapauksissa.

Päätelmänä voidaan todeta, että jätteen synnyn ja jätteenkäsittelyn välinen ero ei johdu siitä, että näitä kahta luokkaa koskevat tilastotiedot ovat laadultaan erilaisia, vaan siitä, että näillä tilastoilla on erilainen käyttötarkoitus ja niissä käytetään erilaisia käsitteitä. Eron olisi kuitenkin pysyttävä jäteluokittain tietyissä rajoissa. Jos nämä rajat ylittyvät, komissio (Eurostat) pyytää asianomaiselta jäsenvaltiolta selitystä.

Vuoden 2022 tiedonkeruun jälkeen Eurostat on laajentanut kyselylomaketta kattamaan jäsenvaltioille vapaaehtoisia luokkia. Niiden tarkoituksena on sovittaa yhteen jätteen syntyä ja käsittelyä koskevat tiedot muun muassa jätteiden tuontia/vientiä ja vesihävikkiä koskevien tietojen kanssa. Eurostat aikoo päivittää ohjeistuksensa niin, että jäsenvaltioita pyydetään ilmoittamaan nämä tiedot. Uudet luokat parantavat arvioiden laatua ja myös tarjoavat kiertotalouteen liittyvää tietoa.

7. VERTAILUKELPOISUUS

Ajallinen vertailukelpoisuus

Jäsenvaltioiden toimittamat laatuselvitykset ovat käyttökelpoinen tapa seurata menetelmissä tapahtuvia muutoksia ja niiden vaikutuksia tietojen vertailtavuuteen. Laatuselvitykset osoittavat, että lähes kaikki jäsenvaltiot ovat parantaneet huomattavasti toimintatapojaan kansallisten jätetilastojen laadinnassa vuodesta 2004. Useimmat jäsenvaltiot parantavat

edelleen i) tietojen laatua tiedonkeruumenetelmällään (esim. korjaavat tietoaukkoja ja parantavat tietojen kattavuutta) ja ii) menetelmiensä tehokkuutta.

Vuosien mittaan parantunut tiedonkeruu on aiheuttanut katkoksia aikasarjoihin. Jäsenvaltiot tarkistavat edellisvuosien tiedot vähentääkseen näitä katkoksia, ja tarkistamisesta tiedotetaan käyttäjille. Komissio (Eurostat) merkitsee aikasarjojen katkokset levitettäviin tietokokonaisuuksiin.

Vertailukelpoisuus maiden kesken

Tietojen vertailukelpoisuus maiden välillä on hyvällä tasolla useimpien toimialojen ja jätetyyppien osalta, mikä johtuu yhteisistä määritelmistä ja luokituksista. Kuten 6 jaksossa todetaan, ongelmia esiintyy edelleen, kun vertaillaan eri maiden vaarallisia jätteitä koskevia tietoja jäteluokassa ”Terveydenhoidossa syntyvät ja biologiset jätteet”, koska ”vaarallisuus” määritellään maiden kansallisessa lainsäädännössä. Suurin jäteluokka painona mitattuna on mineraalijäte, sillä sen osuus jätteen kokonaismäärästä on keskimäärin kaksi kolmasosaa. Tämän vuoksi syntyneen jätteen kokonaismäärää on vaikea vertailla maittain. Vertailun helpottamiseksi Eurostat julkaisee tietoja indikaattorista ”jäte lukuun ottamatta merkittäviä mineraalijätemääriä”.

8. PARANNUSTOIMET

Jätetilastoja koskevan käsikirjan[20] sisältö tarkistettiin vuonna 2022. Aiempi versio on vuodelta 2013. Vuoden 2022 versio[21] asetettiin jäsenvaltioiden saataville kesällä 2022 toteutettua tiedonkeruuta varten. Vuonna 2023 käsikirjaan päivitetään ohjeet jätteen syntymisen ja jätteen käsittelyn tietojen yhteensovittamisesta. Kun ohjeet on päivitetty, tarkistettu käsikirja julkaistaan. Tärkeimmät tarkistukset maaliskuuhun 2022 mennessä koskivat seuraavia seikkoja:

- Jätevirtojen todennäköiset ja epätodennäköiset käsittelytoimet. Validointi paljastaa joskus epätodennäköisiä käsittelyjä, kuten maantäyttöä käytöstä poistetuilla ajoneuvoilla tai metallien polttamista, jotka on korjattava. Käsikirjaan tehdyt tarkistukset nopeuttavat tietojen validointia ja julkaisemista, koska ne vähentävät tarvittavien korjausten määrää.
- Käytöstä poistettujen ajoneuvojen kohdentaminen taloudelliseen toimintaan ja kotitalouksiin.
- Kuiva- ja märkäaineksen laskeminen.
- Lasin, raudan, teräksen, alumiiniromun ja kupariromun osalta hyväksyttiin erityiset jätteeksi luokittelun päättymistä koskevat kriteerit, jotka sisällytettiin käsikirjaan.

[20] https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-manuals-and-guidelines/-/KS-RA-13-015

[21] https://circabc.europa.eu/ui/group/b01d2930-990e-44fb-9121-a9a6b00a1283/library/7fbe72b2-edfe-471a-bdd1-303bf1b2eb7f/details

- Maantäyttöä, kaatopaikalle sijoittamista ja pysyvää varastointia koskevat tarkemmat määrittelyt.
- Viimeisimmän version (2010) jälkeen tehdyt oikeudelliset tarkistukset on sisällytetty tekstiin.

Jäsenvaltiot ovat jo panneet täytäntöön suurimman osan muutoksista. Ne laadittiin ohjeasiakirjoina, minkä jälkeen niistä keskusteltiin jätetilastoja käsittelevässä Eurostatin asiantuntijaryhmässä. Nämä ohjeet sisällytettiin tarkistettuun käsikirjaan, minkä ansiosta kaikki menetelmät löytyvät yhdestä asiakirjasta.

9. KUSTANNUKSET JA RASITE

Jäsenvaltioiden laatuselvityksistä käy ilmi sitoutuminen siihen, että raportoinnista yrityksille aiheutuva rasite pyritään pitämään mahdollisimman pienenä. Tämä näkyy siinä, että yhä useammat jäsenvaltiot keräävät tietoja raportoinnin aiheuttamasta rasitteesta. Tiedot kerätään vastaajilta kyselylomakkeilla tai määritetään erityisin tutkimuksin. Noin puolet jäsenvaltioista käyttää hallinnollisia tietoja jätetilastojen tärkeimpänä tiedonlähteenä ja välttää siten kuormittamasta tietojen antajia lisäkyselyillä. Muissa maissa hallinnolliset tiedot ovat yksi monista tietolähteistä. Pienyrityksiä on vapautettu tutkimuksista eri tavoin.[22]

Yhä useampi maa on ottanut tai aikoo ottaa käyttöön sähköisiä raportointijärjestelmiä. Näissä järjestelmissä jätelainsäädännössä vaadittavat tiedot välitetään automaattisesti jätteenkäsittelylaitoksista kansallisille tilastoviranomaisille.

10. SAAVUTUKSET JA NÄKYMÄT

Jäsenvaltioiden toimittamien tietojen kattavuus on parantunut tasaisesti vuosien varrella. Jäteluokkia ja toimialoja koskevat jätetilastot ovat hyvin vertailukelpoisia eri maiden välillä. Jäsenvaltioiden ja EFTA-maiden tiedot ovat täysin kattavia. Tiedot ovat kaiken kaikkiaan hyvälaatuisia kaikkien jäsenvaltioiden ja EFTA-maiden osalta. Kaksi Länsi-Balkanin maata toimittaa riittävän laadukkaita tietoja, ja muut maat ovat kuromassa näiden kahden etumatkaa umpeen.

[22] Pienyritysten vapauttaminen tutkimuksista on ratkaistu eri tavoin. Joissakin maissa pienyritysten tilannetta selvitetään otantatutkimuksilla, joiden tulokset ekstrapoloidaan. Useimmissa maissa pienet yritykset on kuitenkin jätetty kokonaan asetuksen 3 artiklan 2 kohdan soveltamisalan ulkopuolelle. Kyseisen artiklan mukaan yritykset, joissa on alle kymmenen työntekijää, vapautetaan tutkimuksista, jolleivät nämä yritykset tuota merkittävää määrää jätettä. Toisena vaihtoehtona on ekstrapoloida tiedot muuttujapohjaisilla estimointimalleilla. Maat ovat määrittäneet erilaisia vapautuskynnyksiä, jotka perustuvat pääasiassa työntekijämäärään tai kunakin vuonna syntyvään jätemäärään. Joissakin maissa nämä kaksi kriteeriä on yhdistetty sen varmistamiseksi, että myös pienyrityksistä kerätään tietoja silloin, kun ne ylittävät jätteiden synnylle määritetyn kynnyksen.

Kiertotaloutta koskevan toimintasuunnitelman mukaisesti tarkistettu jätelainsäädäntö[23] sisältää täsmällisemmät säännöt jätteenkäsittelytoimien mittaamisesta sekä tarkemmat määritelmät. Jätepuitedirektiivin vuoden 2018 muutoksella odotetaan olevan vähäinen vaikutus parhaillaan käynnissä olevaan, viitevuotta 2020 koskevaan jätetilastojen keruuseen:

- Lopullisen jätteenkäsittelyn laskentapiste määritellään tarkemmin. Tietojen laadun odotetaan kuitenkin paranevan vain vähän, koska useimmat jäsenvaltiot ovat jo panneet tämän täytäntöön.

- Vuonna 2018 seitsemän maata ilmoitti vaarallisen jätteen käytöstä maantäyttötarkoituksiin. Heinäkuusta 2020 alkaen vaarallisia jätteitä ei ole voinut käyttää maantäyttöön. Koska muutosta ei sovellettu vuoden alusta, raportointivuoden 2020 osalta ei ole mahdollista kvantifioida muutetun määritelmän vaikutusta painona.

Komissio (Eurostat) päivitti jätetilastoja koskevaa käsikirjaa niin, että nämä tarkemmat säännöt otetaan huomioon ja käsikirjaan sisällytetään useita jätevirtoja koskevia ohjeita. Jäsenvaltiot ovat jo panneet nämä ohjeet täytäntöön, joten käsikirjan päivityksen tarkoituksena on lähinnä kerätä säännöt yhteen paikkaan. Komissio jatkaa yhteistyötä jäsenvaltioiden kanssa myös muilla toimenpiteillä, kuten seminaareilla ja parhaiden käytäntöjen vaihdolla.

Komissio (Eurostat) tekee yhteistyötä useiden jäsenvaltioiden kanssa jätteiden syntymisen ja lopullisen käsittelyn välisten jätevirtojen kartoittamiseksi, jotta esikäsittelytoimet saadaan paremmin esiin, kuten 6 jaksossa kuvataan.

Jätteen syntymistä ja käsittelyä koskevat tiedot ovat nyt saatavilla kahdeksalta viitevuodelta eli joka toiselta vuodelta vuosina 2004–2018. Sitä mukaa kuin aikasarjat pitenevät, tiedoista saadaan enemmän hyötyä esimerkiksi kiertotalouteen liittyvien indikaattorien tai ilmastoon liittyvien analyysien tekoon.

[23] https://ec.europa.eu/environment/waste/target_review.htm